

Ігор БРИНДАК, викладач

Назва публікації походить від євангельських слів: “Шукайте найперше Царство Боже та його справедливість, а все то вам докладеться” (Мт. 6,33). Ці слова у багатьох викликають або здивування, або скептицизм. А загалом існує думка, що так жити просто неможливо. Тому, щоб їх правильно розуміти, варто поглянути, чи були в історії люди, які цього принципу дотримувалися?

Спочатку прочитаємо цей євангельський уривок у цілісності: “Гляньте на птиць небесних: не сіють і не жнуть, ані не збирають у засіки, а Отець ваш Небесний їх годує! Хіба ви від них вартісніші? Хто з вас, журячись, спроможен додати до свого віку хоча би один лікоть? І про одягу чого вам клопотатись? Гляньте на польові лілеї: не працюють і не прядуть, та я кажу вам, що і Соломон у своїй славі не вдягався так, як одна з них. І коли зілля польове, яке сьогодні є, а завтра викидають його до печі, Бог так одягає, то чи не багато більше вас, маловірні? Отож, не турбуйтеся промовлявши: що будемо їсти, що пити та в що зодягнемось? Про все те побиваються погани. Отець же ваш Небесний знає, що вам усе це потрібне. Шукайте перше Царство Боже та Його справедливість, а все то вам докладеться. Не журіться, отже, завтрашнім днем, завтрашній день турбуватиметься сам про себе. Доволі днів його лиха”. (Мт.6,26-34; в перекладі о. Івана Хоменка) У радянський час цей уривок дуже любили цитувати атеїстичні ідеологи як головний аргумент того, що нібито релігія захоче до неробства та громадянської пасивності. У наш час, за невеликими винятками, вже так різко не висловлюються, але все одно сприймають ті слова як щось абстрактне і дуже далеке від реальності.

Хто читав усе Євангеліє, думаю, знає, що до своєї публічної проповіді Ісус працював теслею в Назареті, тому пропагувати неробство Він аж ніяк не міг. А щодо наведених

слів, то їхній зміст має дещо інше значення, ніж на перший погляд може видатись. Слова Ісуса закликають думати більше про небесні речі, аніж про земні. Якщо людина більше буде думати про небо, а отже, і про свою відповідальність перед Богом, то тоді буде більше намагатися служити своїм ближнім та чесно виконувати свої обов'язки. А це в свою чергу буде тільки покращувати становище суспільства.

Що ж нам показує історичний досвід? Ті, хто має бодай поверхові знання про Середньовіччя, напевно, знають, що в той період саме монастирі відіграли велику роль у розвитку європейської цивілізації. Монахи освоювали необжиті землі, розробляли нові методи обробки ґрунту, розвивали садівництво, виноградарство. Довкола монастирів розвивались ремесла, а іноді засновувались і міста. Це було і на Заході, і на Сході, а в пізніші часи й на місійних територіях. Крім того, школи довгий час існували тільки при монастирях, а монахи та єпископи стали засновниками перших університетів. І все це робилося без припинення у монастирях молитов, постів, прощ та інших справ благочестя, які ніколи не послаблювалися.

А тепер трохи ближча в часі історія. Напевне, багато хто з читачів чув про таку католицьку організацію як "Опус Деї". Довкола неї виникало багато чорних міфів. Розглядати їх немає потреби, але варто дещо пояснити. "Опус Деї" не є монаший орден: більшість його членів – миряни і невеликий відсоток – священники. Не є це і політична організація, але її членам, за винятком священників, не заборонено займатися політикою, як не заборонено членам церкви загалом. Цей дозвіл включає право працювати в органах влади. Тому в Іспанії за часів правління генералісімуса Франціско Франко деякі з членів "Опус Деї" стали його дорадниками та міністрами. Якраз у той період відбулося знамените "іспанське економічне диво". Те, що воно сталося завдяки католицькій організації, визнавали навіть радянські ідеологи.

Ось цікава цитата: "У більш пізній період франкізм опирався головним чином на політиків і технократів, пов'язаних з "Опус Деї". І, у великій мірі, завдяки цьому досягнув належних успіхів у галузі економіки й управління державою". ("Католицизм. Словарь атеиста." Политиздат. Москва. 1991. стр. 206). А це вже пише сучасний автор: «У 1959 почалося «іспанське економічне диво». Через 5 років приріст промислового виробництва сягнув 140 %. Іспанія несподівано перегнала Японію (139 %) і США (121 %)» (Олег Єжижанський "Четвертий після Гітлера, Сталіна і Муссоліні" – часопис "Історія", №4, 2014 р.) Правда, у цій цитаті згадки про "Опус Деї" немає, але члени саме цієї організації відіграли важливу роль у проведенні реформ. Так само вони здійснили поступовий перехід Іспанії від авторитаризму до демократії. Слід зазначити, що статут "Опус Деї" вимагає від своїх членів активного релігійного життя: щоденна участь у Святій Літургії, читання Святого Письма, молитва на вервиці, щотижнева сповідь і т.д. Здавалося б, такі правила мали б перешкоджати професійній діяльності, проте, як бачимо, вони не тільки

не перешкождали, а навпаки, допомагали. Приклад з “Опус Деї” руйнує ще один міф – економічний розвиток можливий тільки у протестантських країнах. Не заперечуючи їхніх досягнень, бачимо, що можливий такий успіх і в католицьких.

А тепер від організацій перейдемо до конкретних осіб. У “Живій Воді” вже неодноразово згадувалося про видатного італійського педагога, а одночасно католицького священика святого Джованні Боско, більш відомого в історії як Дон Боско (1815-1888). За своє життя цей чоловік збудував у цілому світі 62 молодіжні ораторії, 4 великі храми, а також велику друкарню. Все це, ясна річ, вимагало значних коштів. Крім того, слід пам'ятати про велике число дітей, які проживали у салезіанських осередках (Салезіани – згромадження, засноване Доном Боско). Усіх цих дітей треба було одягати і годувати. У 1988 році італійський режисер Леонардо Кастеланні зняв художній фільм “Дон Боско”. У цьому фільмі є один цікавий момент, коли Папа Лев XIII викликає до себе отця Боска і просить, аби той завершив будівництво храму Пресвятого Серця Ісусового в Римі. У розмові з отцем Папа пояснює, що Ватикан рзпочав будівництво цього храму, але не міг завершити, бо забракло коштів. Цей випадок дійсно мав місце в історії, Дон Боско прийняв на себе місію щодо завершення будівництва храму і таки її здійснив. Храм був збудований. Це означає, що отець міг знайти кошти навіть тоді, коли це не міг зробити Ватикан. Як же це йому вдавалося? Відповідь на питання - в інтерв'ю Дона Боско (він також відомий як перший в історії святий, котрий давав інтерв'ю) для світського часопису “Журналь де Ром” , опублікованому 25.04.1884 року. Ось невеличкий уривок з цього інтерв'ю:

Кореспондент: Яким чудом ви зуміли заснувати стільки осередків у різних країнах світу?

Дон Боско: Мені вдалося здійснити більше, ніж я надіявся, але яким чином я і сам не знаю. Свята Діва знає потреби нашого часу і допомагає нам.

Кореспондент: Але як саме Вона вам допомагає?

Дон Боско: Ось послухайте, одного разу мені написали в Торіно, що для будови нашої церкви в Римі необхідно здобути протягом тижня 20 тисяч лір. На цей час грошей у мене зовсім не було. Я поклав лист біля кропильниці, возніс гарячу молитву до Мадонни, доручив їй усі наші турботи і ліг спати. Наступного ранку я отримую листа від незнайомого чоловіка, який пише: “Я склав обітницю, що якщо Мадонна подарує мені одну ласку, я пожертвую 20 тисяч лір на благодійні цілі. Вона мені цю ласку послала, і я

готовий вам дати цю суму”. Іншого разу, перебуваючи у Франції, я отримав погану новину: одному нашому осередку терміново треба було заплатити 70 тисяч лір, щоб не опинитися на межі закриття. Не знаючи, як цю справу вирішити, я знову пішов молитися. О 10 годині вечора, коли вже збирався іти спати, мені у двері постукали. Я відчинив, зайшов один мій товариш, який тримав у руках великий пакет і сказав: “Дорогий Доне Боско, у своєму заповіті я записав на ваші потреби відповідну суму грошей, але сьогодні мені спало на думку: для чого чекати смерті, щоб творити добро? Ось я і приніс вам ці гроші. Візьміть, тут є 70 тисяч лір”. (Цит. за Терезіо Боско: “ Дон Боско: нова біографія” СЦДБ. Гатчина 2003, стр. 432-433). Знаючи життя Дона Боско, важко повірити, що у цій розповіді він брехав. Та й іншого пояснення його успіхів до сьогодні знайти не вдалося. Правда, слід уточнити, що отець Боско не завжди очікував дива, але, коли була можливість, здійснював поїздки, під час яких оголошував про збір коштів. Іноді проводив розиграш лотерейних квитків. І успіхом у цих справах теж завдячував молитві. У біографії святого Джованні Боско знаходимо ще одну незвичайну подію, але дещо іншого характеру. У 1864 році отець провадив місію у с. Монтеманьйо. Оскільки вже тоді він мав репутацію святого, багато людей прибуло з довколишніх населених пунктів, аби його побачити. А в той час села страждали від сильної посухи, бо довго не було дощу. Місцеві селяни в основному жили з виноградарства, тому для них посуха була великою проблемою. На початку своєї місійної проповіді Дон Боско сказав: “Якщо протягом цих трьох днів ви як слід посповідаєтесь, примиритесь із Богом, а на свято всі заприщаєтесь, то в ім'я Мадонни я вам обіцяю, що буде добрий дощ”. (Там же. ст.302) Священики, які супроводжували отця Боско, пізніше згадували, що були змушені сидіти в сповідальницях від ранку аж до вечора, бо з усіх сіл, охоплених посухою, прибували люди, щоб потрапити на сповідь. На третій день, у неділю, небо залишалось чистим і надворі далі була спека. Місцевий парох отець Клівіо дорікав Дону Боско за те, що той збаламутив людей, але надвечір розпочалася велика злива, яка охопила всі довколишні села. Обіцянка отця сповнилася(Там же).

У ХІХ столітті у тому ж таки місті Торіно жив і трудився ще один подвижник – святий Джузеппе Коттоленго (1786-1842). Поза межами Італії, можливо, менш відомий як Дон Боско, але на батьківщині постать досить шанована. У 1827 році отець Коттоленго став свідком смерті однієї французької жінки. Цю жінку не хотіла приймати місцева лікарня, бо вона була іноземкою. Отця Коттоленго покликали до вмираючої, щоб він її висповідав. Побачене так вплинуло на нього, що пізніше священик вирішив допомагати всім хворим, яких з різних причин не могли чи не хотіли приймати міські лікарні. Для того став засновувати “Доми Божого Провидіння”. Спочатку це була тільки одна лікарня, а пізніше цілий квартал на околицях Торіно. Туди входили як і загальні лікарні, так і спеціальні центри для осіб з особливими потребами. Наприклад, дім для глухонімих, для хворих на ДЦП, для хворих на епілепсію і т. д. Крім того, ще збудував 5 жіночих і один чоловічий монастир (хоч сам монахом не був) та заснував перший в Італії дитячий садок. Ще за життя отець Коттоленго став лауреатом міжнародної премії Монйон, яка за статусом дорівнювала сучасній Нобелівській. А назвав свої заклади “Домами Божого Провидіння” отець не дарма, бо коли розпочинав кожну нову будову, то у нього не було ані достатніх коштів, ані спонсорів, а на початках навіть і помічників. Але з часом все знаходилося. На

відміну від Дона Боско, отець Коттоланго навіть не робив подорожей, аби збирати пожертви. Просто з'являлися якісь незнайомі люди, які передавали саме цю суму грошей, що була потрібна. (Вільгельм Шамоні, Карл Беслер "Перлини із життя святих", Львів "Місіонер", ст.196-100). Коли не раз грошей бракувало, отець міг молитися цілу ніч (Там же. – Ст. 93), і наступного дня гроші в різний спосіб з'являлися. Але якщо від жертводавців він не раз отримував більше, ніж було потрібно, то залишки відразу роздавав бідним, про запас не залишав нічого, щоб таким чином виявити свою довіру до Божого Провидіння. В останні роки життя отця Коттоленго рівень заснованих ним лікарень був настільки високим, що до щоденного безплатного харчування, яке отримував кожен хворий, входили вино і шоколад. Записи про це збереглися в документаціях лікарень. (Див. Сикари Антонио "Портреты Святых", Милан, Христианская Россия, т.1, стр. 108).

Отець Джузеппе Коттоленго був одного разу запрошений на прийом до короля П'ємонту із Сардинії Карла Альберта. Король запитав, чи думає отець, що буде із заснованими ним закладами після його смерті. На що святий відповів: "Ваше величносте, буде так, як під час обміну вартових у вашому палаці, провидіння дає вказівку: один вартовий відходить, інший приходить." (Вільгельм Шамоні, Карл Беслер "Перлини із життя святих", Львів "Місіонер", ст.93). Його слова сповнилися - "Доми Божого Провидіння" існують до сьогодні.

Подібні історії можна зустріти і в біографіях Матері Терези, Максимілана Кольбе, Києво-Печерському Патерику і в житті багатьох інших святих та подвижників. Всі вони тільки potwierдили правдивість евангельських слів про необхідність шукати найперше Царство Боже та Його справедливність. На завершення цієї публікації доречно зачитувати слова англійського письменника і мислителя Клайва Стейпла Люїса, того самого, що написав "Хроніки Нарнії": "Вивчаючи історію, ви дізнаєтесь, що ті християни, які більше від інших зробили для цього світу, належали до тих, хто найбільше думав про світ потойбічний. Апостоли, які дали початок наверненню Римської імперії, великі будівничі Середньовіччя, англійські евангелісти, котрі ліквідували работоргівлю – всі вони залишили слід у людській історії саме тому, що їх розум був спрямований до небес. Але з тих пір, як християни перестали думати про інший світ, їх діяльність у цьому світі сильно зменшилась. Стреміться до Небес, і ви отримаєте в додаток Землю. Переїміться земними справами, і ви не отримаєте нічого". (К. С. Люїс "Просто християнство", Чикаго, 1990, стр. 134).